Position paper | November 2026

De noodzaak van Europese marktbescherming voor behoud van een eigen (groene) chemie

1. Samenvatting

- De chemische industrie in Nederland (en breder in Europa) bevindt zich op een kritiek punt. Naast de verschillen in energiekosten met buurlanden is met name door de Chinese staat gesteunde overcapaciteit en oneerlijke concurrentie onder de Europese kostprijs een gevaar voor onze efficiënte chemie. Niet voor niks trekt de Europese chemie hier al langer over aan de bel[1] en zien we dat de krimp en het aantal sluitingen in de chemie zich hier in Nederland volgens CEFIC nog harder voltrekt dan elders in Europa.[2]
- Geopolitieke spanningen (zie de situatie in Golf van Hormuz) en diverse handelsconflicten tonen aan dat open markten -met gedrag conform handelsafspraken- en leveringszekerheid niet langer vanzelfsprekend zijn. In geïntegreerde chemieclusters zoals die in Rotterdam, Zeeland en bijvoorbeeld Chemelot kan het wegvallen van één schakel hele waardeketens raken, waardoor we voor sommige moleculen en producten volledig afhankelijk dreigen te worden van China (net als eerder al is gebeurd bij kritieke grondstoffen).[3] Dit bedreigt zowel duizenden hoogproductieve banen, onze strategische autonomie, onze economische weerbaarheid, de ontwikkeling van nieuwe duurzame chemie én het zorgt daarnaast voor *carbon-leakage*.
- Voor Europa is het essentieel te komen tot effectieve marktbescherming, zodat we hier kunnen verduurzamen en ons lot in eigen handen houden qua kritieke moleculen/grondstoffen die nodig zijn voor onze hightechindustrie, automobielindustrie, farmacie, defensie, bouwgrondstoffen en energietransitie. Dit kan langs vier lijnen die hieronder verder worden uitgewerkt:
  1. Versnel op korte termijn handelsprocedures (cf. de aanbevelingen van de CCA) en breid de capaciteit en kennis bij DG Trade uit;
  2. Zet het volledige handelsbeschermingsinstrumentarium op korte termijn offensiever in en onderzoek of additioneel instrumentarium toegevoegde waarde heeft;
  3. Maak behoud en bescherming van essentiële productiecapaciteit tot pijler van de Europese economische veiligheid. De (basis)chemie is het fundament van de industrie, bescherming is echter nodig voor de hele productieketen tot eindproduct;
  4. Structurele maatregelen doorvoeren; zorg structureel voor effectieve (CO2-)grensbescherming voor de chemie, zorg voor meer vraag naar duurzame Europese producten en bewerkstellig concurrerende randvoorwaarden, oftewel een gelijk speelveld voor de Nederlandse chemie.

2. De context: de China schok 2.0

- In een paper[4] van begin 2026 beschreven we in detail hoe chemicaliën uit Azië (en met name China) momenteel onder de kostprijs, als gevolg van oneerlijke handelspraktijken, binnenkomen in Europa. De CO2-footprint van deze importen is ook nog eens veel hoger dan wenselijk is voor het klimaat.
- Door bewust beleid (*"uncompetititve behaviour"*) ligt over de gehele linie de kostprijs voor industriële productie in China zo'n dertig tot veertig procent lager dan in Europa. Deze verschillen worden onder andere veroorzaakt door lage lonen, slechtere arbeidsvoorwaarden, enorme staatssubsidies en onderwaardering van de yuan.
- Ook beschreven we in dit eerdere paper hoe de Europese chemie feitelijk onbeschermd is, terwijl de lasten in de EU oplopen door onder meer het ETS-systeem en kostenverhogingen als gevolg van nationaal beleid. Ondertussen blijft beleid uit dat de vraag naar duurzame Europese producten aanjaagt. Zo ontstaat een *giftige cocktail* die leidt tot sluitingen, krimp van de productie en stokkende investeringen.
- Specifiek voor de chemie heeft RaboResearch met een recent rapport de keerzijde van grootschalige import uit China voor Nederland inzichtelijk gemaakt.[5] Binnen Europa gebruikt Nederland relatief veel chemie rechtstreeks uit

[1] Zie o.a. https://www.deltalinqs.nl/nieuwsberichtendl/2026/inbreng-deltalinqs-aan-de-tweede-kamer-voor-debat-economische-veiligheid
[2] Zie o.a. https://www.vnci.nl/nieuws/nieuwsbericht/europees-rapport-sluitingen-europese-chemiefabrieken-verzesvoudigd
[3] Zie het voorbeeld van kogelvrije vesten en de productie van sterke vezels hiervoor: https://www.telegraaf.nl/financieel/china-dreigt-productie-ijzersterke-vezel-over-te-nemen-pas-op-ons-leger-is-in-gevaar/68030587.html
[4] Zie: Deltalinqs & VNCI, *Position paper - Oneerlijke concurrentie uit Azië en de effecten op de chemie*, Januari 2026.
[5] Zie dit RaboResearch rapport: https://www.rabobank.nl/kennis/d011540490-de-keerzijde-van-goedkope-chinese-import

China (3,6%). Indirect ligt dit percentage nog veel hoger. In eerste instantie leidt dit tot lagere prijzen voor consumenten/bedrijven, maar op termijn worden we afhankelijk van derde landen. Als de afhankelijkheid eenmaal een feit is ligt het voor de hand dat de prijzen flink zullen worden opgeschroefd.

- Onderzoek door de Bank of England naar de Amerikaanse productiesector toont bovendien aan dat de afhankelijkheid van China – gemeten over de gehele toeleveringsketen – bijna vier keer zo groot is als wat de cijfers over directe import doen vermoeden.[6] We onderschatten kortom wat zich '*onder de oppervlakte'* al langer afspeelt, maar waarvan de gevolgen voor onze economische veiligheid onomkeerbaar zullen zijn.
- De *China-schok* is in Nederland soms misschien minder zichtbaar dan in bijvoorbeeld de Duitse auto-industrie, maar raakt de chemische industrie inmiddels hard. Zo zijn diverse bedrijfssluitingen in onder meer Rotterdam er direct aan te relateren (Westlake & Tronox). In onderstaand tekstkader meer duiding en cijfers.

Groeiende importafhankelijkheid van China

- De Nederlandse chemische productievolumes lagen in januari–mei 2026 ongeveer 25% lager dan in januari–mei 2022.[7] RaboResearch merkt op dat deze daling niet uitsluitend werd veroorzaakt door Chinese importconcurrentie; ook hoge energieprijzen en de bredere verslechtering van de Nederlandse concurrentiepositie speelden een rol, maar de importconcurrentie is wel één van de belangrijkste factoren.
- De meest recente Eurostat-gegevens laten verder zien dat de druk zowel structureel als Europees breed is (zie ook fig. 1 in de bijlage). In het vierde kwartaal van 2025 lag de chemische productie in Nederland 19,6% lager dan in het eerste kwartaal van 2021; in de EU27 was dat ongeveer 19,0% (zie fig. 2 in de bijlage).
- Tegelijkertijd registreert de EU27 sinds 2021 jaarlijks een handelstekort met China voor chemische producten. In 2025 liep dit op tot € 23,3 miljard, doordat de invoer steeg tot € 55,7 miljard en de uitvoer daalde tot € 32,3 miljard.
- Samen met de bevindingen van RaboResearch over toenemende Chinese importconcurrentie bij chemische producten, kunststoffen en rubber wijzen deze cijfers op een groeiende importafhankelijkheid in delen van de chemische waardeketen.

- Dit voorjaar had de industrie enkele weken wat verlichting als gevolg van de sluiting van de Straat van Hormuz. In die periode kregen Aziatische producenten kortstondig te maken met hogere energie- en grondstofkosten, tekorten en logistieke problemen. Het aanbod uit Azië keert inmiddels sinds de zomer massaal terug, met veelal een nog hogere CO_2-voetafdruk (doordat een deel van de productie overschakelde van olie op steenkool).
- Door de oneerlijke concurrentie met Azië zien we drie grote problemen opdoemen:
    1. In Nederland is de chemie veelal zeer efficiënt georganiseerd in clusters van bedrijven die grondstoffen uitwisselen en fysiek veelal met elkaar verbonden zijn (chloorcluster, olefinen, etc.). Oneerlijke concurrentie kan hierdoor volgens CIEP een kettingreactie veroorzaken die hele clusters doet wankelen en duizenden hoogproductieve banen bedreigt.[8]
    2. Chinese staatssteun kan daarnaast ook doorwerken via verwerkte eindproducten (zoals PVC eindproducten) naar andere Europese waardeketens die daardoor ook te maken hebben met oneerlijke concurrentie en op termijn in gevaar komen. Zo worden we steeds afhankelijker van China, ook voor producten verderop in waardeketens.
    3. Tot slot beperkt de enorme prijsdruk investeringen in verduurzaming en innovatie in Nederland. Lagere marges verkleinen juist de financiële ruimte die nodig is om Europese installaties schoner en meer circulair te maken. Ook de ontwikkeling van nieuwe groene chemie-initiatieven wordt door oneerlijke concurrentie bedreigd. Ondertussen komen producten met een grotere footprint binnen en ontstaat steeds meer *carbon-leakage*.
- De uitstekende aanbevelingen uit de rapporten van Peter Wennink (2025), Mario Draghi (2024) en het werk van de Critical Chemicals Alliance (2026) moeten gelet op het voorgaande worden gekoppeld aan snelle handelsmaatregelen én aan het behoud en de verduurzaming van voor Europa kritieke productielocaties. Europa moet voorkomen dat het de *absorber* of *last-resort market* wordt voor mondiale chemische overcapaciteit. Dit rechtvaardigt snelle actie om het speelveld op zowel korte termijn (zie paragraaf 3) als structureel (zie paragraaf 4) te herstellen.

[6] Zie dit rapport van de Bank of England: https://www.bankofengland.co.uk/working-paper/2023/hidden-exposure-measuring-us-supply-chain-reliance
[7] Zie dit RaboResearch rapport: https://www.rabobank.nl/kennis/d011540490-de-keerzijde-van-goedkope-chinese-import
[8] Zie CIEP: https://ciep.energy/publications/publication/a-game-of-jenga-with-european-industry

3. Een offensieve handelsaanpak op korte termijn

Assertiever Europees optreden is nodig

- De huidige Europese '*handelsbescherming-gereedschapskist'* werkt in markten als de chemie veel te langzaam, zeker nu landen, zoal China, zeer agressief opereren. Zelfs Nobelprijswinnaar Paul Krugman (die niet gezien kan worden als groot fan van de Amerikaanse regering) stelt Europa hier de offensieve Amerikaanse handelsaanpak als voorbeeld.[9] Europa moet sneller kunnen handelen voor het de eigen basisindustrie kwijt is.
- Nu zien we namelijk dat tegen de tijd dat in Europa *antidumping*- of *antisubsidiemaatregelen* zijn ingevoerd, marges, productie en bezettingsgraden al sterk zijn gedaald. Bovendien verschuiven importstromen steeds gemakkelijker naar derde landen, andere productcodes, halffabricaten of eindproducten. Daardoor loopt effectieve marktbescherming op korte termijn steeds achter de feiten aan. Daarom zijn drie zaken onverkort nodig en Nederland zou hier in de EU met '*like minded countries'* vaart achter moeten zetten in Europa, zodat dit snel wordt gerealiseerd:
  1. Sneller ingrijpen door de Europese Commissie. Het sneller en effectiever inzetten van handelsbeschermingsinstrumenten (anti-dumping, anti subsidy en safeguarding) is hard nodig. Voer daarom de recente acht aanbevelingen van de Critical Chemical Alliance versneld en onverkort door (zie tekstkader). Wij verzoeken de Europese Commissie daarbij om een concreet maatregelenpakket te presenteren met een ambitieus tijdpad. Het doel moet hierbij zijn verkorte en versimpelde handelsprocedures, eerder nemen van voorlopige maatregelen en meer capaciteit en chemiekennis bij DG Trade.
  2. Het volledige handelsinstrumentarium maximaal benutten. Beoordeel per waardeketen de inzet van antidumping-, antisubsidie- en vrijwaringsmaatregelen en pas waar nodig ook anti-absorptie en anti-omzeilingsregels veel actiever toe. Richt maatregelen waar dat juridisch mogelijk is op de relevante waardeketen, zodat bescherming van het ene product niet leidt tot verschuiving naar halffabricaten of eindproducten.
  3. De ontwikkeling van nieuwe handelsinstrumenten in aanvulling op versterking van de bestaande instrumenten. Nieuw gedrag (vanuit China en de US) vraagt immers niet alleen om versterking van de bestaande reacties maar ook om nieuwe reacties (zie de opmerkingen van Professor Krugman hier voor).

De recente acht aanbevelingen van de Critical Chemical Alliance[10]:

1. Versnel handelsdefensiezaken: verkort de intakefase, werk met een streeftermijn van circa vier maanden en geef complete, kansrijke klachten voorrang.
2. Geef kritieke chemie prioriteit: behandel zaken sneller wanneer bijvoorbeeld de laatste Europese producent van een strategisch chemisch product dreigt te verdwijnen.
3. Maak klachten indienen eenvoudiger: zorg voor duidelijke EU-richtsnoeren en breng alle informatie voor bedrijven overzichtelijk op één digitale plek samen.
4. Verbeter handelsdata: maak fijnmazigere, 10-cijferige handelsdata beschikbaar zodat dumping en importstromen op specifiek productniveau beter zichtbaar worden.
5. Registreer import vanaf dag één: registreer import direct bij de start van een antidumping-onderzoek, zodat terugwerkende heffingen mogelijk zijn en voorraadvorming wordt tegengegaan.
6. Pak omzeiling harder aan: verbeter handhaving, monitoring en samenwerking tussen Europese instanties, lidstaten en derde landen om ontwijking van handelsmaatregelen tegen te gaan.
7. Bereken schade realistischer: laat de Europese Commissie haar methodes waar nodig aanpassen zodat de vastgestelde schade beter aansluit bij de werkelijke marktsituatie.
8. Pas op termijn de EU-regels aan: onderzoek gerichte juridische wijzigingen van het Europese handels-defensieve instrumentarium om het gelijke speelveld structureel beter te beschermen.

- Assertief opereren vanuit Europa is nodig om onomkeerbaar capaciteitsverlies te voorkomen en dit moet hand in hand gaan met structureel concurrerende randvoorwaarden (zie de volgende paragraaf). Snel en gecoördineerd handelen is goedkoper en effectiever dan waardeketens opnieuw opbouwen nadat ze eenmaal zijn verdwenen.
- Vanwege de snelheid waarmee de *China-Shock 2.0* zich voltrekt moet het voorgaande wat ons betreft op korte termijn, samen met de sector, worden uitgewerkt tot een uitvoerbaar voorstel, waarbij uiterlijk **binnen zes maanden** een Europees en nationaal uitvoeringstraject wordt vastgesteld.

[9] Zie dit interview met Nobelprijswinnaar Paul Krugman: https://www.ebn.nl/nieuws/europa-heeft-meer-in-huis-dan-het-denkt/
[10] Zie de Kamerbrief Integrale Aanpak Industrie van 16 oktober jl.

Behoud kritieke productiecapaciteit

- Zoals in het tekstkader hiervoor al aan de orde kwam (zie aanbeveling 2 van de CCA) is het belangrijk bij het voorgaande kritieke chemie prioriteit te geven. Behandel dus zaken sneller wanneer bijvoorbeeld de laatste Europese producent van een strategisch chemisch product dreigt te verdwijnen.
- Sowieso dient in onze ogen behoud en bescherming van essentiële productiecapaciteit één van de pijlers van de Europese aanpak op het gebied van economische veiligheid te zijn. Sluit daarom aan op de recent ontwikkelde methodologie van de Critical Chemicals Alliance (CCA) om te bepalen welke moleculen en welke productiesites kritiek zijn voor Europa en Nederland. Aan de Commissie en het Nederlandse Kabinet vragen wij ervoor te zorgen dat we de betreffende productiesites duurzaam concurrerend houden met een goed investeringsklimaat en industriële versnellingsgebieden voor snelle procedures om zo niet volledig afhankelijk te worden van bijvoorbeeld basischemie uit China. Zie ook de volgende paragraaf wat hier structureel voor nodig is.

4. Structurele maatregelen

Met de hiervoor geschetste maatregelen kunnen we op korte termijn de chemie in Europa effectiever beschermen. Daarnaast zijn voor structurele groei en succesvolle verduurzaming van de chemie in Europa drie aanvullende zaken nodig om het speelveld met o.a. China structureel gelijk te trekken:

1. Effectieve (CO_2) grensbescherming nodig. De Nederlandse/Europese chemie betaalt structureel (via ETS) voor haar CO_2-uitstoot, terwijl concurrerende import van de meeste basischemicaliën diezelfde Europese CO_2-prijs niet aan de grens krijgt opgelegd. Voor een complexe sector als de chemie bestaat geen CBAM of een ander beschermingsmechanisme dat hiervoor compenseert. Effectieve marktbescherming voor bijvoorbeeld basischemicaliën moet daarom onderdeel zijn van het debat over een gelijker speelveld en de CBAM review die in 2027 plaatsvindt (daarbij opmerkend dat CBAM in de huidige vorm niet zal werken voor chemie als gevolg van de vele mogelijkheden tot ontwijking). Op langere termijn redden we de Europese chemie anders niet. Ook voor export is geen compensatiemogelijkheid en dit dient te worden onderzocht.
2. Vraag naar duurzame Europese producten aanjagen; effectieve vraagcreatie (naar duurzame Europese chemieproducten) is nodig om groene groei in Europa te stimuleren. Zo wordt voorkomen dat marktbescherming de neergang slechts uitstelt en ontstaat weer ruimte voor investeringen in weerbare, klimaatneutrale productie. Snelle uitvoering van de aanbevelingen van de aanbevelingen van de Critical Chemical Alliance (CCA) en de Call for Demand Creation is dan ook essentieel.
3. Randvoorwaarden weer op orde brengen om weer te kunnen investeren; Verbind marktbescherming verder aan de uitvoering van de andere CCA-aanbevelingen en zorg in Europa bijv. voor concurrerende energie- en nettarieven, snellere vergunningverlening, het schrappen van nationale koppen op Europese regelgeving, tijdige aanleg van infrastructuur en veel minder regeldruk. Alleen met een aantrekkelijk investeringsklimaat krijgen we de investeringsmotor namelijk weer op gang. Benut hierbij in Neerland het instrument van *Clustermaatwerk* ten volle voor de grote industrieclusters in Nederland.

Contact:

Voor vragen kunt u eventueel contact opnemen met Edwin van Scherrenburg (Deltalinqs) of Fons Cazius (VNCI).

Bijlage: de krimp van de chemie en scheve handelsbalans met China

Fig. 1 Chemiehandel van de EU27 met China, 2014–2025

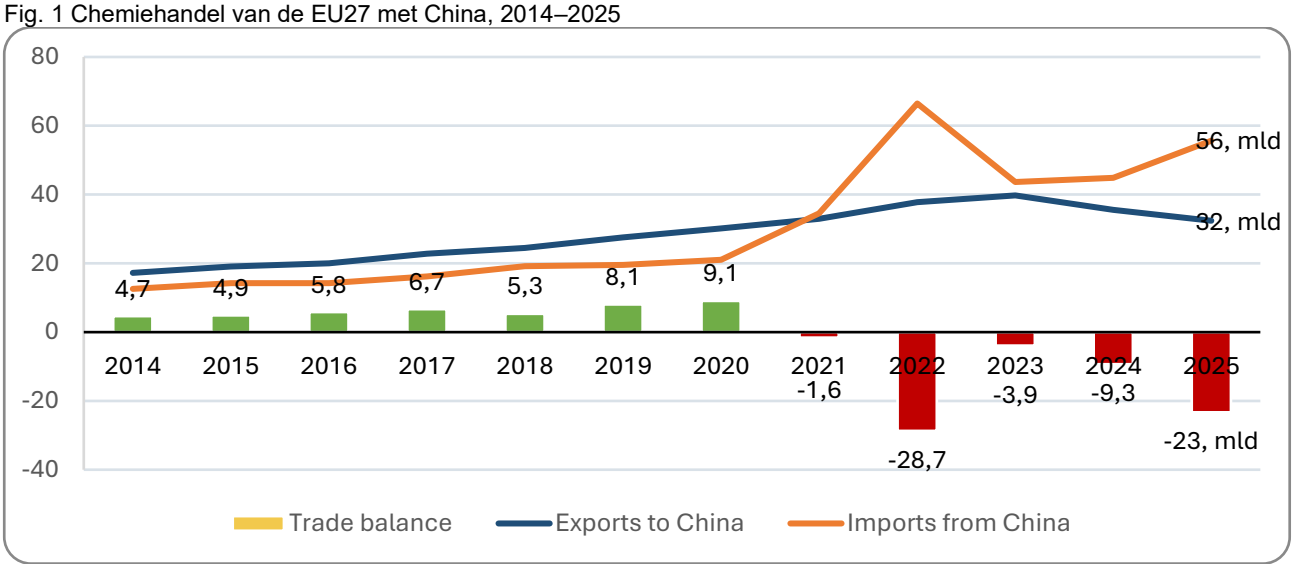

Fig. 2 Chemische productie in Nederland en de EU27 (2021 = 100)

